

Ks. Roch Modzelewski

(1883-1961)

MATERIAŁY DO BIOGRAFII

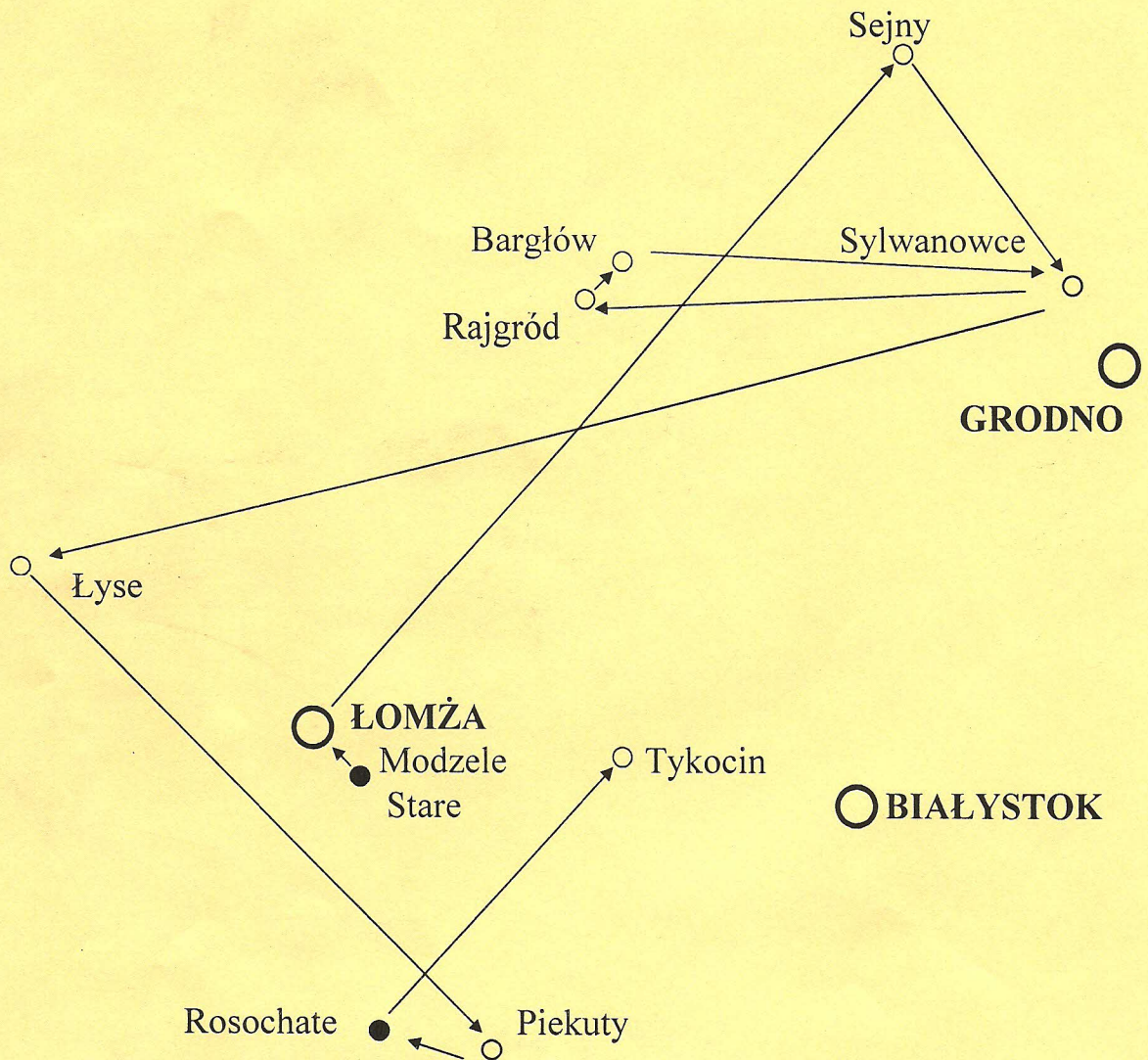
Pamiętaj ...
Cokolwiek się wydarzy,
nie wolno Ci wyrzec się polskości.
Ks. Roch Modzelewski

OPRACOWAŁ

JACEK JULIUSZ JADACKI

Warszawa 2000

Miejscowości związane
z
Ks. Rochem Modzelewskim

1. Środowisko rodzinne

Ks. Roch Modzelewski urodził się 15 sierpnia 1883 roku w Modzelach Starych koło Łomży. Był drugim synem Piotra Modzelewskiego (ok. 1850, Modzele Stare - ok. 1915, pochowany w Bargłowie) i Aleksandry (ok. 1855, Modzele Stare - 13.06.1948, pochowana w Puchałach), siostry Jana Modzelewskiego (26.07.1874, Modzele Stare - 11.12.1958, tamże). Starszy brat Rocha, Bolesław zmarł jako dziecko. Aleksandra i Jan byli dziećmi Macieja Modzelewskiego (23.02.1833 - ok. 1905) i Marianny (1834 - ok. 1920), córki Stanisława Wysockiego (1780 - ok. 1850) i Katarzyny z Zagrobów.

Modzelewscy herbu Syrokomla wywodzili się od Ścibora Modzela (herbu Bończa), który w 1402 roku otrzymał od księcia mazowieckiego Janusza I Starszego dziesięć łanów w Ziemi Łomżyńskiej, w miejscowości Sokola Łąka, od 1535 roku zwanej Modzelami Starą Wsią, a później - Modzelami Starymi. Nazwiska MODZELEWSKI jego potomkowie zaczęli używać od 1642 roku.

Maciej - dziad Rocha - był synem Pawła (24.07.1793(7?) - ok. 1880) i Antoniny z Radgowskich (1798 - ok. 1870). Paweł - syn Tomasza (ok. 1760 - ok. 1840) i Marianny - uzyskał w 1849 roku potwierdzenie szlachectwa (zob. *Spis szlachty Królestwa Polskiego*, Warszawa 1851, s. 158, *Księga Szlachty M-906*).

Ze wspomnień Anny z Modzelewskich Jadackiej, siostry ciotecznej ks. Rocha Modzelewskiego (matki autora niniejszego opracowania):

Dziadek Maciej był szczupłym mężczyzną, o wesołym usposobieniu i ciętym dowcipie. Miał dziesięciohektarowe gospodarstwo; dorabiał dowożeniem podróźnych ze stacji kolejowej w Czerwonym Borze do Łomży. Miał pięknego siwka, którego zaprzęgał tylko do bryczki; do prac polowych był inny koń (i jeszcze wół). Dziadek znany był też z tego, że robił najlepsze w okolicy drewniane brony. [...]

Babka Marianna [...] była [wysoką] szatynką, miała zielonkawę oczy i [...] zawsze lubiła się stroić. Miała za co, by była z domu bogatą szlachcianką z tzw. Zaborza, a dokładnie - z Grabowa za Czerwonym Borem. W kufrze miała wiele różnych ubrań [...]. Na starość pełniła funkcję akuszerki. Kiedyś w czasie trudnego porodu wezwany z Łomży lekarz pochwalił ją, że zna się na tych sprawach lepiej niż niejedna dyplomowana położna. Babka umarła jasną śmiercią: tego dnia do południa jeszcze przędła len (zawsze była pracowita), wieczorem położyła się, zasnęła głęboko - i już się nie obudziła.

Ojciec mój był najmłodszy z rodzeństwa. Najstarsza była Ciotka Aleksandra, matka księdza Rocha [...]. Ojcem Rocha, a moim Wujem, był Piotr, który choć także Modzelewski, i pochodził z Modzel, był synem biednego chłopca. Bardzo pojętny, choć niewykształcony (jego pasją były rozprawy sądowe, na których przesiadywał jako chłopak godzinami), był nieoficjalnym pomocnikiem jednego z adwokatów łomżyńskich. Dziadkowie, herbowa szlachta [...], byli przeciwni temu małżeństwu. Czy można było dopuścić, że ksiądz ogłosi zapowiedzi szlachcianki Modzelewskiej z wieśniakiem Modzelewskim? Nie pomogło jednak ... przywiązywanie Ciotki do łóżka. Rozkochana w sobie para pobrała się bez zgody

Dziadków. Przed ołtarzem znaleźli się w codziennym stroju, co było w owych czasach objawem odwagi i wielkiej determinacji. [Jakiś czas] po ślubie Wujostwo przenieśli się do Łomży, gdzie żyli z procentów od kapitału uciulanego przez Wuję Piotra.

2. Sejny - Sylwanowce - Rajgród - Bargłów Kościelny

Po ukończeniu Seminarium Duchownego w Sejnach został skierowany do Sylwanowiec, gdzie przebywał w latach 1906-1909. Według świadectwa obecnego proboszcza z pobliskiego Teolina „Ks. Roch Modzelewski zakupił figurkę Pana Jezusa do grobu, odnowił plebanię, postawił chlewy”. Sylwanowce znajdują się ok. 9 km na wschód od Sopoćkiń koło Grodna. Miejskowy kościół parafialny p.w. św. św. Michała i Jana Chrzciciela zbudowany został w 1867 roku.

Następnie Ks. Modzelewski był kolejno wikarym w Rajgrodzie (1910-1912?) i Bargłowie (1913-1915?). W I wojnie światowej uczestniczył jako kapelan wojskowy; znalazł się w jednym z obozów jenieckich w Niemczech. Za udział w wojnie został odznaczony Krzyżem Walecznych.

3. Sylwanowce (1920-1928)

Po odparciu inwazji bolszewickiej przez Wojsko Polskie Ks. Modzelewski został proboszczem w Sylwanowcach, w których dziesięć lat wcześniej był wikarym.

Ze wspomnień Anny Jadackiej:

W Sylwanowcach plebania była drewniana, a kościół maleńki - ale z kamienia. Mieszkali tu głównie chłopcy - Polacy, wyznania rzymsko-katolickiego, choć mówili «po prostemu». Za to w okolicach było wiele polskich dworów o starych tradycjach. Ksiądz Roch przedstawiał mnie znajomym jako swoją «córkę». [...] Bywałam z Nim w tamtych czasach nieraz w Grodnie. [...] Brat miał dwa ulubione psy: Pika i Zegara - [oraz ulubione «psy» powiedzenie: "Psia-pies"].

4. Łyse (1929-1932)

W Łysych Ks. Modzelewski zastał drewniany kościół p.w. św. Anny z 1882 roku - z wnętrzem zdobionym malowidłami i motywami kurpiowskimi (m.in. w bocznym ołtarzu znajduje się obraz, przedstawiający Kurpianki w tradycyjnych strojach). Dbał tam o zachowanie miejscowych odrębności. Doprowadził m.in. do tego, że w łyseckim kościele młode pary pobierały się

ubrane w tradycyjny strój kurpiowski. Był bardzo rad, kiedy na 16 sierpnia budowano mu - zgodnie z tutejszym zwyczajem - przetykane polnymi kwiatami i ziołami «bramy triumfalne» z życzeniami imieninowymi.

5. Piekuty (1933-1945?)

Ze wspomnień Anny Jadackiej:

Kolejnym - po Łysych - probostwem Brata były Piekuty. Tutaj odwrotnie jak w Sylwanowcach - kościół [który zastał] był drewniany, a plebania - murowana. [...]

W Piekutach zauważyłam, że Ksiądz Roch ma rozległe kontakty z oficerami WP, którzy zjawiali się na plebanii w nie całkiem chyba legalnych interesach. Pamiętam, że przepisywałam na życzenie Brata jakieś materiały i byłam przez Niego zobowiązana do pełnej dyskrecji zarówno w sprawie przypisywanych tekstów, jak i tajemniczych gości. Przypuszczam, że Ksiądz Roch obracał się w środowisku niechętnym sanacji - zapewne zbliżonym do Narodowej Demokracji. Od polityki byłam jednak wtedy jak najdalsza. Miałam niewiele ponad dwadzieścia lat i właśnie ... zakochałam się w swoim przyszłym mężu. [...]

Niestety Bratu nie przypadły moje plany małżeńskie do gustu i [...] [w 1936 roku opuściłam Piekuty].

Ze wspomnień Antoniego Jadackiego, męża Anny Modzelewskiej:

Na początku 1936 roku z rekomendacji ks. Czesława Roszkowskiego otrzymałem pracę [organisty] w Piekutach Nowych. O tej posiadzie dał mi znać Marcei Modzelewski z Gut, krewny proboszcza z Piekut, ks. Rocha Modzelewskiego. Ks. Modzelewski spotkał się najpierw ze mną na herbatce w karczmie [...] w Szepietowie. [...] W Piekutach [...] od razu zabrałem się do pracy chóralnej i teatralnej. Wystawiliśmy w Piekutach *Gwiazdę Syberii* i *Boginię Astarte*. Jeździłem z proboszczem po wsiach na spotkania z młodzieżą. Ze skrzypcami w rękę starałem się ją rozśpiewać. [...] W Piekutach poznałem siostrę cioteczną proboszcza - Annę. Spodobaliśmy się sobie.

Kościół - o którym mowa we wspomnieniach - to właściwie prowizoryczna kaplica, wybudowana po spłonięciu w 1915 roku drewnianego kościoła parafialnego p.w. św. Kazimierza z 1720 roku. W 1937 roku, z inicjatywy ks. Rocha Modzelewskiego, rozpoczęto w Piekutach budowę murowanego kościoła neogotyckiego - według projektu architekta Feliksa Michalskiego (budowę zakończono dopiero w 1971 roku).

6. Rosochate ¹⁹⁴⁴ (1946?-1952?)

W Rosochatem w okresie probostwa ks. Rocha Modzelewskiego - a dokładniej w latach 1946-1949 - odbudowano (pod kierunkiem architekta Piotra Kosińskiego) spalony w 1944 roku późnogotycki kościół p.w. św. Doroty, pochodzący z 1546 roku.

